

# DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

## Škropljenje trt v prihodnjem letu.

(Konec.)

To troje škropljenje v navadnih letih mora zadostovati. Le v hudo deževnih letih bo znabiti treba čez 3—4 tedne škropiti še v četrti. Če se pa pri takem pravilnem škropljenju kaj opali, so to le ne-škropljeni vršički, ki jih itak sredi avgusta že lahko porežemo proč. Pri vsakem škropljenju se pa mora tudi grozdje dobro poskropiti tako, da pride galica do pecljičkov, kajti skozi pecljičke se zarije palež v jagode. Na galici prihranimo pa tudi z dobrimi škropilnicami in razpršilniki. Priporočam zlasti škropilnico „Avstrijo“ in razpršilnik „Komet“. Pred vsem pa proč s škarpami, ki slabo škrope in galico kar na škafe tratijo!

Galice se v Avstrijo uvažala letno nad 700 vagonov, deloma iz Angleške, deloma iz Amerike. Ta galica se po večini porabi za vinograde. Ta uvoz sedaj v vojski odpade in zato tako veliko pomanjkanje. Poleg tega se pa doma porabi več bakra kot poprej. K sreči imamo še eno novo sredstvo, to je perocid. Ta se sicer tudi k nam dovaža iz tujine, a k sreči je še nekaj zalog pri nas. Vlada je ves perocid zaplenila, da se ne more porabiti v druge svrhe kot za škropljenje trt.

Pri nas so nekateri letos škropili s perocidom in večinoma se sliši zabavljati čez njega; pravijo, da ni za nič. Pa to ni res. Perocid je dober, da celo prav dober, le če se prav pripravi in v pravem času rabi. Kdor škropi prepozno, ta seveda tudi z galico nič ne doseže. Glavna napaka, ki so jo delali ljudje pri perocidu, je ta, da so ga vzeli premalo močnega, da so ga slabo raztopili in da so vlivali apno v perocidovo raztopino mesto narobe. Kdor se je natančno ravnal po navodilu, in ni delal le po svoji glavi, ta je dosegel dober uspeh. Poznam več takih gospodarjev. V državni trtnici v Novem mestu smo škropili en del pašnja

z galico in apnom, drugi del z Martinijevo zmesjo (galica, galun in apno) in tretji del s perocidom. — Škropili smo trikrat, prvič dne 27. majnika, drugič dne 17. junija in tretjič dne 7. julija. Drugo škropljenje je bilo malo zamujeno. Vkljub temu je ostala trta, zlasti grozdje in listje okoli njega, zdrava. Perocida smo vzeli prvič 2 kg, drugič in tretjič 4 kg na 100 litrov vode. Uspeh je popolnoma zadovoljiv, o tem se vsakdo še sedaj lahko prepriča. Najboljše se je pa od vseh teh treh poskušanj obnesla prva, to je Martinijeva zmes.

Tu smo vzeli za prvo škropljenje pol kilograma galice, pol kilograma galuna in apno, za drugo in tretje škropljenje pa po 1 kg galice, 1 kg galuna in apno. Trte so veliko bolj zdrave in lepe kot so one s samo galico (brez galuna) škropljene, dasi smo vzeli tu dvakrat toliko galice, tedaj prvič 1 kg galice in apno, drugič in tretjič pa 2 kg galice in apno. Iz tega sledi, da je ne-le veliko ceneje, ampak tudi veliko boljše škropiti trte z Martinijevo zmesjo kot s samo galico.

Pa kakor že rečeno, tudi perocid se je prav dobro obnesel, čeprav ne tako dobro kot Martinijeva zmes. Manj kot 3 kg perocida na 100 litrov vode se pa za drugo in tretje škropljenje ne sme vzeti, ker sicer dovolj ne izda. Kdor bo imel nekaj galice, ta naj škropi tedaj v prihodnjem letu raje z Martinijevo zmesjo. Potrebno galico pa naj si vsak takoj naroči. B. Skalicky.

## Letošnje pitanje prašičev.

Vojni čas je spravil tudi našo prašičjorejo v težaven položaj. Danes trpi vsa reja, reja praseta in reja pitalnih prašičev. Glavni vzrok tiči v pomanjkanju cenjenih močnih krmil. Do zadnjega časa nam je manjkalo krompirja in domače turšice, druga močna krmila so bila pa tako draga, da jih ni bilo mogoče kupovati, ali jih pa sploh dobiti ni bilo. Turšica je bila za kruh predraga in je sploh ni bilo dobiti. In tako

je bilo tudi z oljnimi tropinami in drugimi krmili.

Glavni pogoj za pitanje prašičev je cenena močna krma. In te nam danes manjka. Zato so pa tudi vspehi letošnjega pitanja vseskozi slabši kakor druga leta. Če pogledamo danes po tistih krajih, kjer se je ob tem času dobilo druga leta že lepo rejene prašiče in kjer je bila trgovina z njimi živahna, pa najdemo po večini le rejne prašiče, ki se začenjajo še-le sedaj pitati s krompirjem in turšico. Vidimo pa tudi, da je število za pitanje namenjenih prašičev v obče nižje. Vzlic sedanjim cenam ni prave volje za pitanje.

Zaraditega si pa tudi eni in drugi interesi ne smejo delati velikega upanja n. pr. za številne vojaške dajatve. Dejstvo je, da bo letos dosti manj klavnih prašičev na prodaj kakor smo jih imeli druga leta.

Danes je vse pitanje težavnejše. Kadar namreč dospejo stvari tako daleč, da se gre za to, ali naj se krompir in turšica obrneta za vsakdanji človeški živež ali pa za prašičjo klajo, ni drugače mogoče! Letos gledajo naši prašičjerejci bolj na to, da si bodo preskrbeli sami potrebno mast za zabelo kakor pa, da bi zalagali kupce s pitalnimi prašiči. In čem večje so ovire v kupčiji in pri cenah, tem bolj se bodo ljudje omejevali na rejo za domačo potrebo, tem bolj bo propadalo pitanje in tem bolj bo trpela vsa oskrba mest in vojaštva.

Ker se pa prašičjega mesa in masti veliko rabi, je treba, da po možnosti pomagamo k zadostni oskrbi naših odjemalcev. Seveda je tudi stvar merodajnih krogov, da to kupčijo podpirajo in s primerno urejenimi cenami pospešujejo.

Glede pitanja samega je letos priporočati, da se raje v krajšem času zagotovi in da si pomagamo pred vsem s krompirjem, potem pa tudi s turšico, ki je dovoljena za pokladanje prašičem. Hitro pitanje je zmeraj bolj uspešno. Paziti pa je, da se tako dragocena krmila, kakor je turšica, tudi po možnosti prebavijo v živalskem le na velikonočni čas. To seveda ni ugajalo nikakor pobožnim šentrupečankam, pa so hotele s silo nvesti stare pobožne navade. Ker pa duhovna oblast radi državnih propisov ni mogla njihovi pobožni želji zadovoljiti, so si same skrojile pravice. Po pripovedanju so vdrle o Božiču v župnijsko cerkev, odprle s silo tabernakelj, se same obhajale ter prenesle sv. hostijo v omenjeno hišo v Škovcu, kjer so jo postavile v tron ter jo častile. Tako ljudska govorica. Od tega časa ima ta hiša ime v Tronu.

Zgodilo pa se je bržkone res nekaj takega, kajti v kroniki frančiškanskega samostana v Novem mestu je baje zapisan ta dogodek. Ko sem pisal zgodovino šentrupeške župnije, sem bil radi tega zapiska dvakrat v novomeškem frančiškanskem samostanu, toda enkrat se je prenašala in urejevala knjižnica, drugičkrat pa ni bilo ključa, in tako nisem mogel poiskati in prepisati dotičnega zapiska. Če je zares o zgoraj omenjenem dogodku v kroniki novomeškega frančiškanskega samostana kakšna notica, prosim tem potom dotičnega arhivarja, da bi jo priobčil v „Dol. Novicah“. Prav hvaležen mu bom za to.

želodcu. Če so prašiči vajeni od mladega na surovo turšico, se taka lahko tudi pri pitanju poklada. V ta namen se lahko tudi namaka v vodi, da se zmehča. Če so pa prašiči vajeni le na kuho, potem je treba turšico kuhati, da se dobro prebavi. Turšica se lahko cela kuha ali se pa zdrobi in zdrobljena kuha. Taka je še bolj prebavna. Če se turšica melje in potem kuha, je še boljša, samo da je taka klaja precej dražja, ker je bilo treba od melje tudi nekaj plačati.

Redno in pravočasno pokladanje, skrbno pripravljane klaje za vsako pokladanje so pa istotako važni pogoji za uspešno pitanje. Če dajemo gostejšo klajo, ne smemo pozabiti, da potrebujejo prašiči tudi pitne vode, ki naj se jim ponudi v izpraznjenih in očiščenih koritih. Nekoliko klajnega apna na dan (eno malo žličico) bo vse pitanje olajšalo in živali bolj zdrave ohranilo.

Rohrman.

## Sedanji odnošaji ob tržnih dnevih.

V zadnjem času so postali odnošaji po naših trgih zelo neprijazni in napeti. Vse se pritožuje, kupovalci in prodajalci. Prvi tožijo, da se na trg premalo prinaša, da manjka živil in da so cene previsoke. Prodajalci zopet tožijo, da si ne upajo prodajati, ker so izpostavljeni ovadbam in kazenskemu zasledovanju.

Resnica je, da trpi danes ves trg z živili, kar ima seveda skrajno slabe posledice za mestno prebivalstvo. Meščanom manjka raznih živil tako, da jih morajo danes sami po kmetih okrog iskati. Kar se je prej v mesto prineslo, to mora danes meščan sam s kmetov prinašati, da ima najpotrebnejše za življenje.

Te razmere so nevdružne in je treba resnega prizadevanja, da se odpravijo in da se povrne nazaj tisto kupčijsko razmerje med meščanom in kmetom, ki je vladalo prej pred vojno.

Najbolj se je nasprotstvo poojstrilo z ovadbami zaradi navijanja cen in s kaz-

## LISTEK.

### Zgodovinskokrajepisna imena.

#### 4. V Tronu.

Spisal Ivan Steklasa.

Komaj četrta ure šent Rupertu na severju se vzdiguje prvi gorski obronek večje gore Homske, Škovec po imenu, ki sega na iztok do Kamnja, a na severju ga deli dolina od Skedlovega mlina proti Kovačevemu hribu. Z vrha (340 m) je prav miloviden razgled na šent Rupert in bližnjo okolico. Iztočni del tega gorskega obronka je prava kraška tvorba, kakršne pa sicer ne nahajamo drugje v šentrupeškem kraju, pač pa že v sosedni mirenski, a še posebno v trebanjski župniji. Zato sem našel tudi že napisano, da stoji dolenski šent Rupert na Krasu. Nekdaj je bil Škovec prav prijazna vinska gorica, zdaj je pa bolj pust; le nekaj vinogradov je zopet obnovljenih. Na podnožju teče Bistrica Derečinka, a med njo in staro strugo se širi vasica Brod z manjšimi posestvi. Na severnem kraju Škovca, ki je zaraščena s šumo, stoji pri podnožju v gostem drevju domačija pri Tronu

čanu ali v Tronu. Beseda je tujka. A od kdaj se je začela rabiti?

Znano je, da so za vlade cesarja Josipa II. nastale v cerkvenem življenju velike spremembe. Cesarske naredbe niso zasegale globoko samo v državno ustrojstvo, nego tudi v cerkveno. Zabranjene so bile vse cerkvene družbe, bratovščine, božja pota, procesije itd. Določevalo se je tudi o službi božji, kakšne smejo biti propovedi, koliko maš se je smelo brati ob določenem času, kdaj se je mogel dati blagoslov, koliko sveč je smelo goreti na oltarju, kako se morajo mrličji pokopavati in deliti sveti zakramenti. Da so vse te novotarje razburjale pobožno ljudstvo, se razume samo ob sebi. V šent Rupertu pa je bilo ljudstvo vznemirjeno še posebno radi tega, ker je bila takrat (l. 1782) odpravljena glasovita božja pot na Veseli Gori, od katere je imelo poleg duhovnih tudi gmotnih dobrot, kajti semkaj je dohajalo vsako leto na tisoče romarjev. Posebno ženski svet se ni mogel priučiti suhoparnemu duhovnemu življenju, ker je prenehala zanj vsaka spodbuda tudi v cerkvi. Prejemanje sv. obhajila se je v tem času jako zmanjšalo ter omejilo skoraj

#### 5. Ukenberg.

Od severne strani zapira šentrupeško dolino precej visoka gorska reber (500 m) Hom s svojimi mnogimi razrastki kot: Sela, Zagrad, Brezje, Kovačev hrib, Škovec, Kamnje in Vrh, ki se spuščajo skoraj vsi strmovito v dolino. Sam Hom je strma in zdaj deloma pusta gora, na mestih zarasla s šumo. Raztrešeno se nahajajo po njej večje in manjše gorske kmetije. Nekdaj je rodilo na tej gori mnogo vina, zdaj malo, različnega sadja pa se dobiva povsodi. Na iztočni strani Homa se je utisnila precejšnja uleknina, iznad katere se na vzhodu vzdiguje obla gorska kopica, nazvana Jaršče. V sami uleknini stoji večja kmetija Korenove rodovine, iz katere je bil duhovnik Ignacij Koren, ki je umrl kot ekspozit na Ubel-skem. Ta kmetija se zove na Ukenbergu. Odkod to ime?

Po ljudski govorici je baje stal na Jaršču mogočen grad, v katerem so stanovali razbojniški vitezi Kukenbergi. Le-ti so pred davnim časom vladali celim šentrupeškim krajem. Nobeden ni bil varen pred njimi. Uganjali so svoje hudobije dolgo

nimi, ki so sledile tem ovadbam. Zato se je resno potruditi, da se varujejo eni in drugi, prodajalci in kupovalci, pred navijanjem cen oziroma pred zapeljevanjem k navijanju cen.

Izdajanje najvišjih cen za različna živila je gotovo dober pripomoček proti navijanju cen. Treba pa je pri tem dvoje vpoštovati. Prvič to, da je treba za vsa najvažnejša živila nastavljanje najvišje cene, tudi za tiste živilske potrebščine, ki se kupujejo po trgovinah — če hočemo biti dosledni in pravični — drugič pa, da se nastavlja take cene, da bodo ustrezale tudi interesom prodajalcev in ki bodo odgovarjale današnjim pridelovalnim stroškom. Zaraditega je pa na vsak način potrebno, da se pritegnejo k takemu delu tudi izvedenci iz vrst producentov, ker oni najbolj poznajo današnje stroške in današnjo vrednost pridelkov in so pred vsem poklicani sodelovati pri določevanju najvišjih cen. Le s takim vzajemnim delom pridemo do tistega soglasja v cenah, ki je potrebno, da se naši tržni odnosi obrnejo zopet na bolje in da se povrne nazaj tisto zaupanje med prodajalcem in kupcem, ki je vladalo pred vojno.

Rohrman.

### Gospodarske drobtine.

**Veliko deževje**, ki smo ga imeli v zadnjem času, je napravilo silno škodo, ne le s tem, da so nastale velike povodnji in da je dolgotrajna moča sama na sebi veliko škodovala, ampak tudi s tem, da je vse jesensko delo zaostalo. Tako dolgega in močnega deževja že desetletja ne pomnimo. Dolgotrajno deževje je škodovalo trti, ki je bila v najboljšem zorenju, škodovalo pa tudi njivskim in drugim sadežem. Največja škoda je seveda tam, kjer so nastale poplave, ki so kvarile najrazličnejše kmetijske sadeže. Močno je trpela zopet ajda, prej zaradi močnih slan, sedaj pa zaradi moče. Še to malo zrnje, kar ga je ostalo na češuljih, nam bo izkalilo, tako da homo nazadnje ob ves letošnji pridelek. Veliko škodo imamo pa tudi zaradi tega, ker so zaostala vsa dela na polju in drugod. Spravljati je že turščico, peso in ajdo, sejati pšenico in drugo ozimino. V vinogradih nas čaka pa trgatve! Vse delo se nam bo tako nagnetlo, da ga bo težko zmagati.

**Velike povodnji.** Po nižjih legah so nastale vsled dolgotrajnega deževja povsod povodnji, ki so napravile škodo. Škoda je tudi po poplavljenih travnikih, na katerih je bila v zadnjem času izvrstna paša, ki je morala pa hitro prenehati, ko so nastopile po dežju povodnji. Težki potok je letos že četrtrič izstopil in poplavlil v

časa na daleč in široko. Okrotni so bili do skrajnosti in marsikateri podložen je bil obsojen po nedolžnem na vislice, ki so bile baje postavljene na onem mestu, ki se še zdaj imenuje pod gavgami v neki dolini pod Homom. Slednjič je bila skršena vendar njihova moč in grad se je sčasom razsul v podrtine. Po teh Kukenbergih se je potem baje nazval ta kraj Ukenberg.

Že v moji zgodovini župnije Šent Rupert (str. 304) sem omenil, da na Jaršču ni stala nobenkrat graščina, nego da je bilo tukaj prazgodovinsko selišče, kar dokazuje tudi tamošnje zidovje, ki se najde pri oranju vrh gore. Iskal sem dolgo po starih spisih, ne bi li zasledil kje ime vitezov Kukenbergov. Do zdaj se mi to ni posrečilo, in se bržkone tudi ne bo, kajti prav neverjetno je, da bi bili kdaj takšni vitezi Kukenbergi živeli v tem kraju. Kar se tiče imena pod gavgami, je pa prav lahko mogoče, da je na tem mestu m kronoško selsko sodišče, pod katero so spadali ti kraji že v srednjem veku, izvršilo kdaj smrtno kazen iz kakšnega važnega razloga, dasi je sicer imelo tako morišče doma v Mokronogu na njivi pod Obešenco.

obližju vsa zemljišča tako, kakor še nikoli. Kakor deroča, široka reka je drvila blatna voda naprej in odnašala, kar ji je prišlo na pot. Na mnogih mestih je izdrila in odnesla veliko zemlje iz njiv in drugih zemljišč. Starejši ljudje ne pomnijo take poplave, pa tudi tako dolgotrajne povodnji ne, kakor je bila zadnja. Saj stoji voda še zdaj na nižjih legah.

### Dolenjski dijaki-junaki.

Odkar razsaja kruta svetovna vojska, ki neizprosno trga iz naročja posameznih narodov in družin brez razločka stanu in starosti — je morala tudi tukajšnja dijaška Marijina družba že več vzglednih članov žrtvovati — bodisi, da vzdihujejo v ruskem jetništvu — bodisi, da so svoje nežno življenje neuvstrašeno darovali za cesarja in domovino. Med temi je postal prva žrtev njen prvi predsednik — Majerle Anton, o katerem so „Novice“ že v pravem času prinesle primeren članek. Za njim, ki je bil edini iz sedme šole, ki je junaško stopil na dan ustanovitve — 3. oktobra 1909 pod zastavo Marije, sta umrla do zdaj na polju časti in slave — Orešek Ignacij in Valentin Skušek, ki sta bila tudi med prvenci družbe.

Pravim torej: Orešek Nace je padel v vojski. Ti, ki si bil ponos in čast dijaški družbi. Kdo te ni poznal in rad imel v kongregaciji? Ali niso čestokrat nižješolci pri skupnih mesečnih shodih vprašali, kako je onemu višješolcu ime, ki tako skromno, toda tako požrtvovalno deluje v korist družbe. To je Nace Orešek, doma iz Sv. Trojice pri Tržišču. Znan je bil kot tih in miroljuben dijak. Bil je posebno velik prijatelj glasbe ter izboren pevec, ki je kaj rad popeval v cerkvi, osobito pri šmarnicah in zornicah v kapiteljski cerkvi, kamor je prav redno prihajal iz Kandije, kjer je bil na stanovanju.

Kot družbenik je bil natančen spopnevalec družbenih pravil ter se vselej in povsod, v šoli in zunaj šole zavedal dolžnosti, ki mu jih v spomin kliče napis nad kongregacijsko sobo: Monstra te esse, filium; skaži se ne samo v družbeni sobi, da si Marijin otrok, temveč tudi med svetom s svojim vzglednim življenjem. Zato ni čudo, da so ga njegovi tovariši-kongreganisti opetovano izvolili v odbor višje kongregacije, kjer je z besedo veliko pripomogel k procvitu družbe, osobito še pred vojsko. Zastopal je vedno z voditeljem vred načelo, da naj odbor vlada družbo bolj s prizanesljivostjo kakor strogostjo. V kongregaciji je z vso vnemo, da, z občudovanja vredno požrtvovalnostjo vodil pevski-tamburaški zbor in orkester, ki je bil, kakor se mora

Odkod tedaj vendar ime Ukenberg? Vsekakor je to pokvarjeno ime iz nemščine. V starih desetinskih zapiskih sem zares našel ime Wolkenberg ter poleg zapisano, koliko desetine je dajala ta kmetija. Ljudstvo pač ni moglo lahko izgovoriti tega nemškega imena, pa ga je spremenilo v Ukenberg. Nekaj podobnega imamo tudi v imenu Wolkenberg. Nemeč je prevel namreč Obla gorica v Wolkenberg, češ, da je obla = oblak, mesto obla = okrogla. Tudi Jaršče je obla gora. Ni li morda Nemeč tudi tukaj krivo prevel ta izraz v Wolkenberg. Mogoče je pa tudi, da je nastalo nemško ime Wolkenberg iz prirodnih pojavov. Hom je v vsakem deževnem vremenu zavil v gosto meglo in oblake in omenjeno nemško ime bi odgovarjalo popolnoma temu prirodnemu pojavu. Če bi bilo prvotno ime Kukenberg, ga ljudstvo ne bi bilo spremenilo v Ukenberg, saj črko k lahko izgovarja, na primer: kukati; gotovo pa mu ni mogoče izgovoriti Wolkenberg ter ga je zato spremenil v Ukenberg.

trditi, duša glasbe v družbi. Posebno se je odlikoval v naklonjenosti in otroški ljubezni do svojega voditelja, kateremu je čestokrat, osobito še kot svojemu spovedniku, razodeval svoje dušne bolesi, ki so tlačile njegovo žlahtno-plemenito srce. In ko je napočila svetovna vojska, je hotel prostovoljno odriniti na bojišče, kar so mu seveda njegovi stariši zabranili. Toda, ko je prišla na njega vrsta iti na nabor, je komaj pričakoval dneva, da bi vedel, ali je sposoben za vojaka ali ne. Ko ga potrdijo k vojaku, je rekel nekemu svojemu součencu: zdaj pa sem zadovoljen in vesel. Torej srce ga je gnalo v vojaški stan. Pred odhodom iz mesta priredi s svojimi tovariši za slovo svojim sodruženikom zabavni večer, kjer smo zadnjič občudovali njegovo spretnost na citrah.

Kot osmošolec, enoletni prostovoljec je šel v častniško šaržno šolo v Breže na Koroško, odkoder je svojemu voditelju čestokrat pisal. Med drugim piše tudi to: Dopade se mi, saj kolikor toliko; zadovoljnega se tudi precej počutim, pa ne čisto. Vi veste, kaj me je gnalo v ta stan. Predvarjal sem semintja ter prišel do sklepa: „V boj!“ Sklep je trden, premišljal sem dosti dolgo; naj pride, kar hoče; kot Marijin otrok sem na vse pripravljen. Z veseljem se spominjam Vaših prelepih nauk in opominov, kjer naj iščemo tolažbe in okrepčila. Ko je bil v Brežah par mesecev, se prostovoljno oglasi k marškompaniji ter je odšel 2. junija na bojišče v Galicijo, kjer se snide s svojim največjim prijateljem, vzglednim kongreganistom Skuškom. Prišedši na bojišče piše zopet svojemu voditelju: Gotovo Vas je presenetil nekoliko moj korak — sklep je bil storjen, premislil sem tudi vso stvar natančno — saj sva že tudi za časa mojega bivanja v Novem mestu dosti debatirala o tem. Torej me tudi poznate in bodite brez skrbi pred kako nepremišljeno stvarjo. Zadovoljen sem, zdrav tudi in kaj hočem še več. Bog in sreča! Koj dva dni po njegovem prihodu na bojišče piše njegov kongreganist Skušek, ki sta se torej snidla na polju časti in slave, svojemu voditelju: Tu v strelskem jarku med grozovitim gromenjem topov in prasketanjem pušk, pripravljeni na napad, se spominjava z Oreškom časov, ki so bili po Vaši zaslugi prijetni in ki niso izgubljeni. Torej najdemo dva prav vneta Marijina otroka in vojaka skupaj na bojišču, ki sta si delila trpljenje in veselje. Zato ni čudo, da ga je zadel velik udarec, ko je njegov ljubi tovariš, Nace, padel v krutem boju.

Koj po tem udarcu pošlje svojemu voditelju dopisnico, ki jo naj dobesedno bralcem podamo: Naznanim Vam in Marijini družbi, da je padla prva žrtev iz naših starejših vrst na polju krvi za slavo domovine, Ignacij Orešek. Ni ga več Naceta, ki mi je bil v teh krvavih časih zvest tovariš. Ni ga, ne boste ga več videli Vi, ne več njegova mati. Do zadnjega se je v toči krogel hrabro bojeval meni ob strani, toda v divjem bojnem metežu je zginil, zadet od dum-dum krogle v glavo... par trenutkov prej kakor se je vdala vsa ruska bojna črta. Tako torej nevstrašeno žrtvujejo dijaki, Marijini otroci svoje življenje, svoje vse za cesarja in domovino. Čast njim, čast družbi, ki vzgoji take junake!

(Dalje prihodnjiš.)

### Ponovno pregledovanje črnovojnikov.

Ponovno pregledovanje v letih 1891, 1895 in 1896, potem 1873 do 1877 rojenih črnovojnikov za politični okraj Rudolfovo vrši se dne 13., 14. in 16. oktobra po sledečem redu:

**13. oktobra** ob 8. uri zjutraj v poslopju c. kr. okrajnega glavarstva v Rudolfovem občini: Šmihel-Stopiče, Toplice, Gor. Polje, Bela cerkev, Mirna peč, Orehovica, Prečina, Brusnice.

**14. oktobra** ob 8. uri zjutraj v istem poslopju občine: Šempeter, Poljane, Rudolfovo, Čermošnice, Dobrniče, Selo p. Šbg., Velika Loka, Mirna, Trebnje.

**16. oktobra** ob 9. uri zjutraj v šolskem poslopju v Žužemberku občine: Ambrus, Ajdovec, Dvor, Smuka, Zagradec, Žužemberk.

Povodom tega prebiranja vrši se tudi naknadno prebiranje vseh dosedaj pregledanih letnikov oziroma vseh črnovojnikov, kateri so od pregledovanja izostali. Pregledovanje se vrši po občinah in v vsaki občini po rojstnih letih. Gospod župan oziroma njegov namestnik je za to odgovoren, da pridejo črnovojniki polnoštevno in v redu k pregledovanju.

Vsak črnovojnik mora biti popolnoma trezen in po celem životu čisto umit.

V bližini kraja prebiranja in v dvorani, kjer se prebiranje vrši, mora vladati popoln mir.

Posebno se še opozarja, da mora vsak črnovojnik posedovati tudi identifikacijsko potrdilo.

Prestopki se bodo ostro kaznovali.

**C. kr. okrajno glavarstvo Rudolfovo,**  
dne 2. oktobra 1915.

Rechbach.

### Domače in tuje novice.

**Ob cesarjevem 85 godovnem prazniku** je daroval ob obilni asistenci mil. g. proš. dr. Seb. Elbert pontifikalno sveto mašo ob 9. uri v kapiteljski cerkvi, katere so se udeležila c. kr. uradniška oblastva s svojimi predsedniki in predstojniki, oficirski zbor, prostovoljni strelci, vojaki-rekonvalescenti, zastopstvo uniformirane meščanske garde, deputacija veterancev, meščanje iz vseh stanov, begunci, itd. Vsi navzoči bili so pa združeni v božji hiši po eni želji in po isti molitvi: da bi Vsemogočni ohranil našega preljubega vladarja zdravega in čilega do skrajne meje človeške dobe in da bi podelil sijajno zmago Njegovemu slavnemu orožju in blagoslovljen mir vsem narodom cele mogočne Avstrije! — Po sv. maši se je odpela s pristrčnim navdušenjem cesarska himna. — Opoludne je bil cesarski diner pri milostlj. gospodu proštu v kapitelju.

**Odlikovanje novomeškega prošta.** Njegova ces. in kr. Visokost nadvojvoda Franc Salvator je podelil novomeškemu proštu prečast. in milost. gospodu dr. Seb. Elbertu častno znamenje Rdečega križa II. vrste z vojno dekoracijo brez takse.

• **Odlikovanja „Rdečega Križa“ v deželni bolnišnici v Ljubljani in v okr. bolnišnici v Novem mestu.** Njega c. in kr. Visokost prejasni gospod nadvojvoda Franc Salvator je v imenu Njegovega c. in kr. Apostolskega Veličanstva vsled zaslug v tej vojski podelil: I. Častno znamenje „Rdečega Križa“ z vojno dekoracijo: Gg. primarijem: dr. V. Gregorič, dr. Emilu Bocku in dr. Ivanu Jenku, deželnemu zdravstvenemu predstojniku dr. Franu Dolšaku, okr. zdravniku kot načelniku zdravstvenega novomeškega odbora in kot vodji Cesarice Elizabete bolnice dr. Josip Strašku v Novem mestu, nadupravitelju Gustavu Nebenführerju in velečast. g. prednici usmiljenih sester v Ljubljani S. Leopoldini Hoppe. — 2. Srebrno častno svetinjo „Rdečega Križa“ z vojno dekoracijo: Usmiljenim sestram: Ss. Korona Gregorič, Emilija Stadler, Rafaela Mirt, Agata Hribernik, Kandida Dermota, Amalberga Cajhen, Agnes Hude; nadalje S. Izabeli Gosak od reda sv. Vincencija Pavlanskega; g. Terezini Pegan, soprogi dež. odbornika, dež. rač. revidentu g. Avgustu Bukovic, g. Antoniji Nebenführer, soprogi nadupravitelja, in gdč. Gabrijeli Zorman, prostov. strežnici. — 3. Bronasto svetinjo „Rdečega Križa“ z vojno dekoracijo: Usmiljenim sestram: Ss. Feliciti Avguštin, Mariji Strašek, Konstanciji Može,

Ignaciji Brgljez, Ani Šuligoj, Inocenciji Pogeljšek, Virgiliji Kraševc, Dariji Poljanc, Smaragdi Fine, Juliti Bukovec, Avreliji Ušen, Avguštini Primec, Vincenciji Šega; nadalje gđ. Gizeli Ekel, prostovoljni strežnici v Novem mestu.

**Uradno obvestilo.** Veleblagorodni g. deželni glavar dr. Iv. Šušteršič je ravnokar uradno obvestil mil. g. prošta kot predsednika zdravstvenega okrožja o teh visokih odlikovanjih, da obvešča odlikovance o tem častnem priznanju od Najvišjega in da bode v kratkem sam izročil insignije Najvišjih odlikovanj.

**Za zasluge za „Rdeči križ“** je nadvojvoda Franc Salvator podelil častni znak „Rdečega križa“ II. vrste z vojno dekoracijo sledečim gospem: Veri Šlajmer, Ninki Luckmann, Heleni pl. Schoep in pl. Cronovi ter gospodom: majorju Kramaršič, dr. Polcu, Ferdinandu Staudacher in dr. Mahru.

**Vojni superior iz Ljubljane** preč. g. Hromátka je večeraj popoldne obiskal naše bolnice.

## Deška ljudska šola v Novem mestu prične s poukom.

V pondeljek 11. t. m. bo sv. maša v frančiškanski cerkvi ob 8. uri. Učenci naj se v cerkvi na običajnem mestu zberó polnoštevilno.

V torek se prične redni pouk za I. razred ob dveh popoldne in za II. razred ob osmih dopoldne v stari davkariji na Florijanskem trgu, za III. in IV. razred pa ob osmih dopoldne na Grmu.

**Šolske zadeve.** Dosedaj se vrši pouk le na dekliški šoli v Rudolfovem in na dekliški ljudski in meščanski šoli č. ubogih šolskih sester v Šmihelu. Ker se je morala novomeška dekliška šola preseliti radi nedostajanja prostorov v Šmihel, poučujejo se učenke šmihelske šole dopoldne in učenke novomeške šole popoldne. Le za male učenke I. razreda se je dobil v mestu primeren prostor. — Pouk na deški ljudski šoli v Novem mestu se prične 12. oktobra, kakor se to na drugem mestu še posebno razglasa. — Po drugih šolah novomeškega in črnomaljskega okraja pouk še počiva radi poljskega dela, pri katerem so vsi otroci zaposleni.

Suplentkam so bile imenovane gđ. Ervina Ropas za Sotesko, Anica Brežnik za Dol. Karteljevo, Anica Pirčeva za Gradac, Friderika Božnar za Griblje, Alojzija Sever za Semič in Marija Brežnik za Metliko.

**Izkaz daril rezervni bolnici Usmilj. bratov v Kandiji.** Odbor III. reda v Št. Jerneju: 23 vreč krompirja, 7 vreč jabolk, 3 vreče fižola v stročju, 25 glav zelja in pletenico češpelj. Odbor župnije Brusnice: 8 vreč krompirja in pol voza jabolk. Župni urad Stopiče: 40 mernikov krompirja in 5 vreč jabolk; Franc Turk, Šmihel, en mernik ječmena in 3 kg fižola; J. Bojanc, Št. Peter, 2 vreče krompirja; Franc Grašič, Gotnavas, 2 mernika krompirja in 1 mernik jabolk; zastopstvo pivovarne Mengeš 501 pive. — Vsem darilcem najpristréneja zahvala. Bog plačaj!

**Hranilnica in posojilnica** za Kandijo in okolico je imela v mesecu septembru 1915 denarnega prometa 199.866-73 K. Vložilo je 115 strank 51.484-55 K, a dvignilo 67 strank 13.320-11 K. — Posojil je bilo danih 6 strankam 7451 K.

**Izkaz daril cesarice Elizabete rezervni bolnici v Novem mestu:** Odbori III. reda: Daljni vrh obč. Prečna 1 voz krompirja, Št. Rupert: 3 zaboje jabolk, 3 vreče zelja, 1 vrečo zelenjave, 4 vreče fižola, 13 vreč krompirja; gosp. Goriany v Ruperčvrhu, 1 vrečo jabolk in na posodo 1 stol za bolnike prevažati; g. dr. Bertsche v Pogancih, 1 zaboj jabolk; g. Jos. Bojanc v Št. Petru, 2 vreči krompirja; gosp. Franc Majzelj v Beli cerkvi, 1 sodec vina; gosp.

gf. Margheri v Otočicah, 6 steklenic ribezljevega vina; kmet. šola na Grmu, 3 lonce povidla; samostan v Pleterjah, 2 zaboje jabolk, 2 zaboje češpelj, 1 zaboj paradiznih jabolk; g. ces. svetnik dr. Aleksander Zenchovich 50 smodk, časopise; kavarna Splichal, časopise; gosp. dr. Milan Škerlj avditor, 2 škatli svalčic; odbor III. reda Podgora župnija Prečna, 3 vreče krompirja, 2 vreče jabolk. — V namen pogostitve povodom godu Nj. Veličanstva so darovali: gospa Appe v Kandiji, 2 potici; gospa Derganc v Kandiji, 1 potico; gospa Polyak v Novem mestu, 1 potico; gosp. Witschel v Kandiji 1 potico; g. Goriany v Ruperčvrhu, 4 štruca belega kruha, 100 cigar, 100 cigaret; g. dr. Bertsche v Pogancih, 2 štruci belega kruha; g. dr. Vavpotič, 1 stolp sladkorja; gosp. bar. Rechbach, 1 štruco belega kruha; g. pl. Pöll, 1 štruco bel kruha; g. Ulm v Klevevžu, 7 hlebcev kruha; g. Gerdešič, 10 K; g. Murgelj 6 K; g. Anton Ruth, okrožni gozdar, 1 vrečo jabolk, 1 vrečo krompirja.

Ob priliki godu Njegovega Veličanstva se je pogostilo vojake z darili, katere so nam p. n. dobrotniki v ta namen darovali. Vsak vojak je dobil opoldne svinjsko pečenko; za južino pa 1 klobaso, 1 kos kruha, 1 kos potice, 2 kozarca vina, cigar in cigaret, za prihodnji dan pa je še ostalo klobas in kruha toliko, da je dobil vsak vojak še eno klobaso in 1 kos kruha ter jabolk. Klobase, večji del kruha in vino je preskrbel g. mil. proš. dr. Elbert, za kar mu bodi na tem mestu izražena globoka zahvala; vse drugo so darovali zgoraj omenjeni dobrotniki, za kojih radodarnost in blagohotno naklonjenost se v imenu obdarovanih vojakov topla zahvaljujemo.

**Nadporočnik-avditor** je postal nadporočnik 2. bos. here. polka g. dr. Vladimir Golia, sodnik v Radovljici, ki je bil sedaj etapni stacijski poveljnik v Sv. Luciji pri Tolminu.

**Moka se bode oddajala** v Novem mestu popoldne in sicer:

|           |                            |            |
|-----------|----------------------------|------------|
| v sredo   | od 2. do 3. pop. od h. št. | 50 do 66   |
| "         | 3. do 4. pop. " " "        | 67 do 88   |
| v četrtek | 2. do 3. pop. " " "        | 152 do 169 |
| "         | 3. do 4. pop. " " "        | 170 do 197 |
| v petek   | 2. do 3. pop. " " "        | 258 do 284 |
| "         | 3. do 4. pop. " " "        | 285 do 295 |

Dopoludne se oddaja po poprejšnjem redu.

**Prvi sneg** je naletaval v nedeljo 3. t. m. ob 5. uri zjutraj v Novem mestu.

**Notar v Črnomlju** g. Oton Ploj je resigniral na svoje mesto.

**Kljuk od vrat ne bodo zasegli ali zaplenili.** Med predmeti, ki so v rekvizijski odredbi navedeni, se kljuke od vrat ne nahajajo. Zato kljuke ne bodo zaplenjene.

**Prehodi in brodišča čez Savo na črti Trbovlje-Jesenice.** Od 15. oktobra t. l. naprej se smejo rabiti le naslednji prehodi in brodovi čez Savo na črti Trbovlje-Jesenice (na Dolenjskem) za promet iz Kranjskega na Štajersko (oziroma Hrvaško) in v nasprotni smeri: Cestni most Trbovlje-Škofjariža (posestnik c. kr. stavb. nadsvetnik Kirchschrager); brod Hrastnik-Sava (posest. A. Urbajs); most na deželni cesti Radeče-Zidani most (posest. dežela Kranjska); brod Hotemež-Loka (posest. J. Simončič v Brodu); most Radna-Sevnica (pos. br. Ausch v Boštanju); brod Krško-Rajhenburg (pos. Iv. Flis v Rajhenburgu); deželni most na deželni cesti Krško-Videm (pos. dežela Kranjska); brod z Mrtvic in Skopic na Češevce na Štajerskem (posestniki v Mrtvicah in Bregah); most na dež. cesti Čatež-Brežice (pos. dežela Štajerska); brod Čatež-Mostec (pos. občina Mostec); brod Jesenice-Ključ [na Hrvaškem] (pos. Iv. Semenič v Jesenicah). — Prekoračenje Save na omenjeni črti na drug način, uporaba vseh drugih brodov ali sredstev za prehod, tudi tistih čolnov, ki služijo le zasebni uporabi lastnika, je strogo prepovedano. Čolni in druga sredstva za prekoračenje, ki ne služijo za obrat gori navedenih brodov, se morajo za čas te

odredbe odstraniti od brega Save. — Prestopki se bodo kaznovali od političnih oblastev po ces. ukazu z dne 20. aprila 1854, drž. zak. št. 96.

**Nov vozni red Južne železnice,** ki velja do preklica, je izšel s 1. oktobrom. Iz Ljubljane proti severu vozijo ob 11. uri 26 minut dopoldne brzovlak (odhaja iz Trsta ob pol 8. zjutraj, pride na Dunaj ob 8. uri 15 minut zvečer); poštni vlak ob 3. uri 11 minut popoldne (iz Trsta ob 10. uri 15 minut dopoldne, na Dunaj ob 5. uri 35 minut zjutraj); osebni vlak ob 6. uri 22 minut zvečer (samo do Maribora, kamor pride ob 10. uri 38 minut zvečer); poštni vlak ob 12. uri 18 minut ponoči; brzovlak ob 12. uri 11 minut ponoči. — V Trst odhaja brzovlak ob 6. uri zjutraj; poštni vlak ob 1. uri 20 minut ponoči; poštni vlak ob 1. uri 6 minut popoldne; iz Maribora pride v Ljubljano osebni vlak ob 10. uri 11 minut dopoldne. Jutranja poštna vlaka št. 33 (pride z Dunaja ob 4. uri 48 minut zjutraj) in št. 36 (odhaja iz Ljubljane na Dunaj ob 4. uri 34 minut) zaenkrat ne vozita.

## Vojni pregled.

Na carjev ukaz je bilo po poročilu iz Petrograda odstavljenih pet generalov, ki so poveljevali v Volhiniji. — V Solun so došle tri ladje, ki so pripeljale en milijon pušk namenjenih Rusiji. — Zavezniki naši so zasedli dosedaj 294.405 štirijaških kilometrov ruske zemlje, ki je tri- in pol krat večje, kakor cela Galicija. — Od začetka prodiranja do sedaj je bilo 1.138.000 Rusov ujetih. —

Brzojavka listu „Times“ s soške fronte napoveduje veliko laško ofenzivo pred izbruhom zime. — 26 laških generalov so deloma vpokojili, deloma odstavili. —

Rumunska vlada je naročila v Združenih državah velike množine vojnega materijala. — Vesti, ki prihajajo od bolgarske meje, pričajo, da je Bolgarija odločno za to, da se spopade s Srbijo. — Rusija je 3. oktobra stavila Bolgariji 24 urni ultimatum. — Na Balkanu se je svetovna vojna začela in najbrže bo tudi tam končana. — Bolgari delajo strelske jarke in žične ograje ob svojih mejah in njihove čete so že zbrane na vseh mejah, razven na bolgarsko-turški meji. — Tudi Anglija in Francija ste podale Bolgariji ultimatum. — Kakor poroča kor. urad z dne 5. oktobra je bil odgovor Bolgarije na angleški, francoski in ruski ultimatum popoldne izročen. — Grški ministrski predsednik Venizelos je demisijoniral.

Kakor poročajo francoski listi, je bilo v pretečenem tednu 27 zračnih spopadov. — V Champagni je zletelo v zrak šest francoskih municijskih skladišč, ker so Nemci na ogenj zaveznikov skrajno močno streljali.

Portugalska se skrivaj mobilizira in ima zbranih že 20.000 mož. Pri mobilizaciji sodelujejo višji angleški častniki. Na Portugalskem postopajo Angleži tako, kakor da bi bili oni gospodarji portugalske države.

Poveljstvo srbske vojske proti Bolgariji je prevzel general Stepanović. Srbska vojska, ki stoje proti Bolgariji, šteje 5 divizij. — Piše se iz Sofije 5. oktobra: Kako velik utis je napravila bolgarska mobilizacija, nam priča članek srbskega lista „Budučnost“, ki pravi: „Da je Srbija l. 1913. kot zmogovalka prepustila Bolgariji ozemlje, ki ji pripada, bi bila Bolgarija danes mirna in Srbija bi bila za hrbtom varna. Ali srbska diplomacija je bila lakomna in je ukradla oslabljeni Bolgariji vse, kar je mogla in ji ni niti Kavale pustila. Sedanja želja Bolgarije za maščevanjem je sad nespametne srbske diplomacije.“ — Iz Sofije se poroča, da so albanske čete napadle Srbe in jih prepodile iz Elbassana. Nato so albanske čete prodirale na Drač ter so prisilile Esad pašo, da je moral pobegniti na neko italijansko ladjo.

## Raznotero.

**Velikanski vihar.** V meksikanskem zalivu je divjal velikanski vihar. Potopilo se je 350 ladij in utonilo je nad 500 ljudi.

**Židovske goljufije.** Vojaško sodišče v Plznu se je pretekli teden pečalo z velikansko goljufijo. Židovski agent Mojzes Engelhart je svoječasno ustanovil v Berlinu „avstrijski vojaški biro“, ki se je pečal s pomočjo svojega zaupnika, tajnika litomeškega okrajnega glavarstva dr. J. Fischerja s sistematičnim oproščevanjem od vojaške službe. Ta biro je imel nekega reprezentanta Adolfa Baldingerja, katerega je stroga nemška prebiralna komisija spoznala za nesposobnega. Adolf Baldinger je torej za dobro plačilo hodil k prebiranju namesto drugih. Vsaka oseba pa je morala temu oproščevalnemu uradu plačati 700 do 1800 mark. Seveda, končno je prišla ta goljufija na dan. Imenovani Baldinger je bil namesto drugih — kolikor se je dognalo — 34 krat pri prebiranju, in sicer na Češkem, Nižje Avstrijskem in celo v Galiciji. Posredovalci so prišli pred sodišče. Engelhart je bil obsojen na trinajst let, Baldinger na deset, drugi pa na štiri do šest mesecev težke ječe.

## Dopisi.

**Iz Celja.** — Ivan Picelj je pisal svojim ljubim svojem domov v Novo mesto sledeče pisemce: „Dragi! Pisal sem Vam že, da sem ranjen. A kako, tega Vam nisem pisal. Ranjen nisem bil v boju, ampak na drugi način. Neki dan sem namreč moral iti z važnim poročilom na višjo komando. Kar naenkrat se pojavita visoko gori v zraku dva sovražna zrakoplova. Zdaj bo pa zopet nekaj novega, sem si mislil. In res. Padala sta vedno nižje in nižje. In ko sta prišla v višino okoli 200 metrov, sta pričela metati na nas bombe. Vrgla sta jih okoli 50. In kakor Italijani nikjer nimajo sreče, tako jo tudi tukaj niso imeli. Nobena bomba ni naredila nič škode. Samo ena je eksplodirala 20 korakov od mene in en košček je priletel meni v desno prsno stran in mi jo malo raztrgal. Že sem mislil, da je po meni in da mi že bije zadnja ura. Zmolil sem par očenašev in padel v omedlevalo. Ko se pa prebudim, pogledam okoli sebe in našel sem se v bolnici. Še-le tu sem opazil, da rana ni huda, ko sem lahko iz postelje stopil in hodil. Jaz že komaj čakam onega trenutka, ko se zopet povrnem na bojno polje, da se maščujem nad našimi najhujšimi sovragi.

Tu mi gre dobro. Za jesti imamo dosti. Samo cigarete mi manjka. Pošljite mi kaj tobaka in sadja, kajti denar sem že ves porabil. Drugega novega ni nič. — Srčen pozdrav vsem!

**Iz Čateža ob Savi 3. okt. 1915.** — Sedaj smo pri nas kakor v Benetkah! Po naših „ulicah“ se že cel teden pretaka voda, ki vsled obilnega dežja priteka s hribov. Sava je hudo narasla, takisto tudi Krka. Vsi travniki in polja od Krškevasi so poplavljeni z vodo. Sava in Krka sta že združeni pri Krškivasi in izgledate kakor kakšen veletok. Pri gostilni „Žarn“ prav malo manjka, da ne teče Krka na cesto. Vrbina pod mostom med Savo in Krko pri Brežicah vsa v vodi. Dober meter manjka, da ne teče voda čez most. — Naše toplice so že vsi kopalški gostje v sredini septembra zapustili. Sedaj pa jih je posetila Sava, dasi so dober četrt ure oddaljene od struge. — Slična povodenj je bila tudi meseca februarja. Ali dostikrat vsaj ni bilo take škode kakor sedaj. Voda odnaša buče, peso in repo; zelje bode vse smetno in umazano; koruze je tudi še nekaj zunaj, ki ji tudi ne stori dobro. G. Bukovcu iz Malence je odnesla voda ajdo iz njive, ki je bila v snopju razpostavljena. Tako je plaval po Savi še živi debel prešič vreden do 200 K.

Zadnje dni septembra je dospelo mnogo splavov po Savi do Brežic. Ker pa še ni

voda tako naraščala so vseeno mislili odri-  
niti s splavom dalje. Zato so se nekateri  
umaknili nekoliko dalje in so v vrbinu  
ustavili, ter prenočili kar na prostem. Voda  
pa je čez noč tako narasla, da se ne upajo  
dalje. V petek in soboto je pa še vedno  
deževalo in tako so še danes v vrbinu na  
splavu trije možje, pomoči pa ni od nikoder,  
ker se nihče ne upa s čolnom na deročo  
reko. — Treščilo je v petek 1. oktobra  
blizu Kršanove hiše v Sobenji vasi. Ker  
pa je bilo okno odprto in je pri oknu  
sedela neka Neža Pangerčič doma iz Boršta  
občine Cerklje, ki je prišla zaradi čevljarja  
in se je še pri sorodnikih (Križanovih)  
oglasila, je puh strele omamil ženo, brez  
večjih poškodb. Proti mraku se je sama  
vrnila nazaj na Boršt.

## Belokranjski - vestnik. -

**Iz Suhora.** — Dne 24. septembra ob  
10. uri zvečer je umrl nagle smrti od srčne  
kapi zadet posestnik Jožef Plut iz  
Mačkovca h. št. 2. Čez dan je še peljal  
poln voz sena na kolodvor metliški za  
vojno, bil vesel in dobre volje, a zvečer ga  
je začelo hudo tiščati pri sreči in je hipno  
izdihnil svojo blago dušo: Zapušča 34let-  
no ženo Ano Malenškovo, iz velečislane  
rodbine doma iz vasi Maline hišna št. 18,  
župnije semiške, in 7 mladoletnih otrok.  
Bil je skrben oče svoji družini, marljiv  
in umen gospodar pri svojem imetju, kar  
kaže njegovo lepo urejeno posestvo. Po  
zimi je hodil krošnjari na Gornje Avstrijsko,  
kjer je bil povsod priljubljen in si je lepe  
novce zaslužil. Bil je vedno neustrašen  
pristaš S. L. Š. in globoko vernega pre-  
pričanja. Zadnje čase je bil tudi občinski  
odbornik. Da je bil zelo čislan pri ljudeh,  
je pokazal posebno njegov pogreb dne  
27. septembra, ko ga je na zadnjem potu  
spremljala velika množica ljudi iz sosednjih  
župnij. Zastopan je bil občinski odbor na  
čelu z g. županom. Dragi Jože, počivaj  
mirno v Bogu in bodi ti domača zemlja  
lahka! —

**Jesensko cvetje.** Dne 14. avg.,  
kakor so sporočale „Dol. Novice“ št. 21.  
in 25. je toča uničila po celi župniji vse  
poljske pridelke, tudi je oklestila trte po  
vinogradih ter drevesa jablane, hruške in  
češplje po vrtovih. A glej čudo! Sedaj vse  
poganja na novo in cvete kakor spomladi,  
posebno je lepo cvetje od Jugorja do Hrasta.  
Tudi se vidi novo zelenje in cvetje sem  
in tje po župniji. Ljudje se čudijo temu  
in ne pominjajo, da bi kdaj imeli v enem  
letu dvojno pomlad! A kaj pomaga, ko ni  
pričakovati nobenega sadu. —

**Od Kostela.** Redko se čuje izza ko-  
čevskih hribov od krajev ob Kulpi kako  
poročilo, ker smo bolj ločeni od sveta in  
živimo tiho, mirno življenje po načinu starih  
Slovancev, vendar tudi nas Kostelce zanima  
javno življenje, ker smo primorani vsako  
leto zapuščati rodno zemljo, čeprav jo jako  
ljubimo, da si s krošnjarstvom prislužimo  
potrben groš za davke in druge gospo-  
darske dajatve. Kar nas je Slovencev ob  
Kulpi od Osilnice do Starega trga, moramo  
vsako leto poleg izseljevanja v Ameriko,  
krošnjari po zimi po Nemškem, Ogrskem  
in večjih avstrijskih mestih ter na dom  
pošiljati svoj borni zaslužek, da moremo  
na spomlad obdelati polja in si oskrbeti  
svoja mala zemljišča. Pa po svetu gredeč  
smo se navadili olike in tujih jezikov, zato  
je vsak krošnjar našega okraja več nem-  
škega, madžarskega in več slovanskih  
jezikov, tako, da se morajo ti kraji z ozirom  
na kmečko prebivalstvo gotovo prištevati  
najbolj inteligentnim Slovincem, ki lahko  
vzamemo v roke vsak časopis kateregakoli  
jezika v Avstriji; le naravna lega nas je  
toliko ločila, da imamo manj stika in pro-  
metnih zvez z ostalimi Slovenci, a to nam  
ne brani, da se ne bi mi zanimali za vse  
pojave javnega življenja, ker prinesemo

domov bogato znanje in izkušnje iz tujine  
in dobro poznamo mednarodno gospodarsko  
borbo na svetovnem trgu itd. Veliko zna  
pripovedovati kostelski, osilniški in staro-  
trški krošnjari, ki je prepotoval toliko  
krajev, boreč se za borni zaslužek, a pri  
tem ni izgubil smisla za vse velike kulturne  
pojave in lastno izobrazbo. Kar vidimo  
Kostelčani po svetu dobrega in lepega, to  
si prizadevamo tudi udomačiti in oddati  
našim bližnjim sosedom onstran Kulpe.

## Kmetovalci pozor!

Od deželnega kulturnega urada smo spre-  
jeli sledeča pojasnila:

Maksimalna cena za krompir leto-  
tošnjega pridelka. Z ministrsko naredbo  
z dne 23. septembra t. l. so se določile maxi-  
malne cene za krompir letošnjega pridelka v  
celi Avstriji, veljavne od 1. oktobra t. l., in  
sicer posebej za prodajo na debelo in po-  
sebej za prodajo na drobno. Tudi so po-  
sebej določene cene za krompir za jed in  
posebej za krompir za krmiljenje in za obrtne  
namene. Krompir za jed je tisti, ki je  
dobro užiten, ki je od vrst dobre kakovosti,  
ki je z roko prebran, je brez drobiža in kte-  
rega se drži kvečjemu toliko prsti, kakor je  
ostane pri prebiranju popolnoma suhega krom-  
pirja. Krompir za krmiljenje je pa tisti,  
ki se ne prebira z roko, ampak se navadno  
naklada z lopatami, vsled česar je med njim  
ves drobiž in se ga drži navadno precej prsti,  
zato gre pri tem blagu kupcu po ministrski  
naredbi 5% na dobro. Med ta krompir je šteti  
tudi tistega, če je tudi prebran, ki je od vrst,  
ki so porabne le za krmiljenje in za obrtne  
namene, kakršnih pa pri nas skoraj nič nimamo,  
zato ne hodijo tukaj v poštev. Temeljna cena  
na debelo za prebrani krompir za jed,  
je določena na 8 K za q (100 kg), za prebrani  
krompir za krmiljenje pa na 7 K. Na Kranjskem  
in istotako na Štajerskem in Koroškem, je  
dovoljeno k tej ceni pribiti še 150 K in na  
Goriškem 2 K za 100 kg. Na Kranjskem  
in v omenjenih deželah je torej temeljna maxi-  
malna cena na debelo 950 K, oziroma na Go-  
riškem 10 K za krompir za jed in 1 K nižja  
za krompir za krmiljenje. Ta cena pa velja le  
za meseca oktober in november, ker v poznejših  
mesecih narašča po spodaj navedenih stopinjah.

Prodaja krompirja na debelo je  
le takrat, kadar se ga skupaj proda  
več kakor 10 q (več kakor 1000 kg naenkrat).  
Pri nas imamo večinoma majhne kmetije in  
bodo torej posamezni posestniki večinoma pro-  
dajali naenkrat le množino do 10 q (1000 kg),  
za take množine pa velja povišanje  
maksimalnih cen za 40%, razun če deželna  
vlada v slučaju potrebe določi v tem okviru  
različne stopnje povišanja za različne krom-  
pirjeve vrste. Povdarja se pa, da je na Kranjskem  
90% pridelka ene in iste vrste (onejidovec)  
in tedaj pri nas potreba za tako stopnjevanje  
strokovno ni dana.

Ker so maksimalne cene za krompir  
stopnjujoče določene za čas od meseca oktobra  
t. l. do maja 1916, zato veljajo maksimalne  
cene pri prebranem krompirju za jed  
ob nadrobni razprodaji, t. j. v množinah  
do 1000 kg na Kranjskem, Štajerskem in Ko-  
roškem sledeče:

|                                  |         |
|----------------------------------|---------|
| meseca oktobra in novembra . . . | K 13:30 |
| „ decembra . . . . .             | „ 14:—  |
| „ januarja . . . . .             | „ 14:28 |
| „ februarja . . . . .            | „ 14:70 |
| „ marca . . . . .                | „ 15:40 |
| „ aprila . . . . .               | „ 16:10 |
| „ maja . . . . .                 | „ 17:50 |

Pri prodaji na debelo (nad 1000 kilo-  
gramov skupaj) so pa maksimalne cene v  
navedenih deželah sledeče:

|                                  |         |
|----------------------------------|---------|
| meseca oktobra in novembra . . . | K 9:50  |
| „ decembra . . . . .             | „ 10:—  |
| „ januarja . . . . .             | „ 10:20 |
| „ februarja . . . . .            | „ 10:50 |
| „ marca . . . . .                | „ 11:—  |
| „ aprila . . . . .               | „ 11:50 |
| „ maja . . . . .                 | „ 12:50 |

Vse navedene cene veljajo na dogo-  
vorjenem kraju oddaje blaga, tako da  
n. pr. zadenejo prodajalca vsi stroški do-  
voza, če je oddaja dogovorjena na že-  
lezniški postaji.

## Naročajte „Dolenjske Novice!“

### Važna konferenca pri deželni vladi.

„Slovenec“ poroča: V petek 1. oktobra  
se je vršil pod predsedstvom deželnega pred-  
sednika bar. Schwarzja pri deželni vladi po-  
svet o perečih kmetijskih in aprovizacijskih  
vprašanjih, ki jo je bil predlagal deželni  
odbor. — Prišla sta zastopnika notranjega  
in kmetijskega ministrstva, in dva vojaška  
zastopnika od c. in kr. etapnega poveljstva  
5. armade. Deželo so zastopali pri posvetu  
deželni glavar dr. Šusteršič, deželni odbor-  
nik kanonik Msgr. dr. Lampe in mlekarški  
nadzornik Legvart; Gospodarska in Za-  
družna zveza sta bili zastopani po pred-  
sedniku dr. Kreku in poslancu Pibru, kme-  
tijska družba po ravnatelju ces. svetniku  
Pircu, mestna občina ljubljanska po pod-  
županu dr. Trillerju. Od vlade so bili na-  
vzoči razun predsednika še dvorni svetnik  
grof Chorinsky, dvorni svetnik pl. Laschan  
in vladni svetnik Munda.

Posvetovanje, ki je bilo zelo živahno,  
je trajalo od pol 11. do 1. ure opoldne in  
od 3. pop. do 8. ure zvečer.

Zastopniki deželnega odbora so se  
izrekli z vso odločnostjo zoper maksimalne  
cene za živino, zoper sedanji način in obseg  
rekvizicij živine, krme in slame, zoper se-  
danje, od okrajnih glavarstev določene  
maksimalne cene za mleko in druge po-  
trebščine; ravnotako so se izrekli zoper  
rekvizicijo jaje v nekaterih dolenskih  
okrajih in krompirja v kranjskem glav-  
arstvu v prilog mestni občini ljubljanski.  
Poudarjali so neumestnost in nepotrebnost  
teh odredb.

Nasprotno so se izrekli zastopniki  
dežele za takojšnjo odpravo maksimalnih  
cen za živino, za ureditev živinske kupčije  
po koroškem uzoru, na temelju proste  
pogodbe, pod vodstvom podobne živinske  
vnovčevalnice, kakršno ima Koroška; za  
dobavo sena in slame izključno potom za-  
družne centrale (Gospodarske zveze) v  
Ljubljani na temelju proste kupčije, kakor  
je podobno vpeljano na Koroškem; za  
enotno ureditev mlečnega in jajčnega pro-  
meta v celi deželi v sporazumu s kme-  
tijskimi strokovnjaki, bo na ta način naj-  
bolje in trajno urejeno tako za produkcijo  
kakor za konsum cele dežele. Treba je

produkcijo varovati, da bo sposobna zdržati  
gospodarski boj do konca — kar ni le v  
korist kmečkemu stanu, temuč je edina pot,  
ki trajno osigura potrebe konsumu v deželi.

Deželni glavar dr. Šusteršič je v vseh  
točkah stavil točne predloge in jih nadrobno  
utemeljil. Predlogi so bili sestavljeni v smislu  
sklepor gospodarskega posveta, ki se je  
vršil dan popred pri deželnem odboru in  
navzočnosti vseh deželnih kmetijskih stro-  
kovnjakov.

Zastopniki kmetijskih korporacij so  
pritrjevali predlogom deželnega glavarja.  
Drugi zastopniki so označevali svoje sta-  
lišče. — Sklepov pri tej konferenci, ki je  
bila informativnega značaja, ni bilo; pač  
pa je upati, da se v kratkem marsikaj  
obrne na bolje, kar je doslej dajalo povod  
raznim pritožbam.

U 608/15

4

## V imenu Njegovega Veličanstva cesarja!

C. kr. okrajna sodnija v Rudolfovem  
je v obtožbi opravitelja državnega prav-  
dnštva zoper Jurija Kebelej zavoljo prestopka  
po § 14 n. z dne 7. avgusta 1915, No. 228  
d. z. v navzočnosti opravitelja državnega  
pravdnštva prostega obtoženca Jurija Kebelej  
po danes dognani glavni razpravi in po  
predlogu obtožitelja, da se obtoženec ka-  
znuje, razsodila tako:

**Jurij Kebelej**, rojen leta 1871, oženjen,  
posestnik v Golušniku št. 1., nekaznovan  
**je kriv**

prestopka po § 14 ces. pat. z dne 7. avgusta  
1915, št. 228 d. z., storjenega s tem, da je  
dne 8. t. m. na dan „žeganja“ na Trški  
gori „pod vejico“ prodajal lastnega pridelka  
vino, liter po 1 K 20 h in 1 K 40 h, toraj  
zahteval, izrabljaje izredne razmere, po-  
vzročene z vojnim stanjem, za neobhodno  
potrebne reči, očitno čezmerne cene in

### se obsodi

radi tega po § 14 omenjenega patenta  
z uporabo § 266 k. z. na en dan zapora,  
in z globo v znesku 10 kron, v slučaju  
neizterljivosti pa na en dan zapora.

Dalje se v smislu § 19 imenovane  
cesarske naredbe določi, da se ima ta sodba  
enkrat objaviti v časopisu „Dol. Novice“.

## C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem odd. III.,

dne 28. septembra 1915.

73

Grom m. p. Dr. Hrašovec m. p.

## Velika svota denarja 154-0-32

se zamore naključiti vsakomur, ki postane  
naš naročnik. — Brezplačna pojasnila pošilja:  
Srečkovno zastopstvo 13, Ljubljana.

## Zdravega, krepkega knjigoveškega vajenca sprejme J. Krajec nasl. Novomesto.

## Dražbeni oklic.

E 1041/13  
124

Dne 3. novembra 1915 predpoludne ob 9. uri  
bo pri c. kr. okrajnem sodišču, v izbi št. 31, na pod-  
stavi vse odobrenih pogojev dražba sledečih nepremičnin:  
Zemljiška knjiga Rudolfovo, vl. št. 509; pašnik,  
njiva, travnik. Cen. vredn. 8.605 K, najmanjši ponudek  
4.306 K. Vl. št. 643, 657; njiva. Cen. vredn. 4.047 K,  
najmanjši ponudek 2.023 K.

Pod najmanjšim ponudkom se ne prodaja.

C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem, odd. IV.,  
dne 24. septembra 1915.

## Službo

(71)

želi sprejeti kot oskrbnica, ali kot kuharica pri večjem  
gospodarstvu, pri družini, ali pa tudi pri posamezni  
osebi. — Naslov pove upravištvo „Dol. Novic“.

## Violino

poučuje **Ervina Ropas-ova**, ki daje tudi  
natančnejša pojasnila. (72)



## Popolnoma varno naložen denar.

## HRANILNICA in POSOJILNICA

za Kandijo in okolico, reg. zadr. z neom. zavezo

## v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po


 $4\frac{1}{2}\%$ 


1-0-27

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.